

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

18-03

Årsmødet 19.-20. juni	side 4
Nu blomstertiden kommer	side 8
Kjærsgaard i Thy	side 9
Skaarupgaard	side 11
Arkivaren om arkivet	side 12
Tofthøj på Møn	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening
Juni - Juli 1993

Nr. 304 - 51. årgang

Omkring 200 årsmødedeltagere samles foran Valbygårdens hovedbygning

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Bjerggårdsvænget 9, 2840 Holte,
tlf. 42 80 25 37. Træffes bedst tirsdag og efter 17.00. Postgiro nr. 808 31 42

Ejendomskonsulent:

Anders Frederiksen, Søndertoften 17, 9500 Hobro
tlf. 98 51 10 25

Hovedbestyrelsen:

Formand: Gårdejer Carl Martin Christensen, »Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby, tlf. 64 85 11 74

Næstformand: Gårdejer Peder Møller Frifelt, »Lindegård«, Tyndkærvej 7,
6823 Ansager, tlf. 75 24 30 87
(Formand: Bladudvalget)

Gårdejer Vagn Mathiasen, »Solgaard«, Toeltvej 4, Langerød,
3480 Fredensborg, tlf. 42 19 38 37
(Formand: Arkivudvalget og Nordsjællandskreds)

(Ovennævnte tre udgør hovedbestyrelsens forretningsudvalg).

Gårdejer Poul Ancher Hansen, »Stensebygaard«, Stensebyvej 23,
3730 Nexø, tlf. 56 48 84 60
(Formand: Bornholms Amt)

Gårdejer, fhv. borgmester Verner Larsen, »Biltrisminde«, Abovej 17, Herlufllide,
4160 Herlufmagle, tlf. 53 75 11 61

Gårdejer Arne Højland, Bakkedraget 3,
4270 Høng, tlf. 53 55 28 41
(Formand: Vestsjællands Amt)

Gårdejer Meta Larsen, Kornagervej 54,
4640 Fakse, tlf. 56 73 09 20
(Formand: Sjælland-Syd)

Proprietær Jens Peder Skov Jensen, »Hobygården«, Hobyvej 37,
4983 Dannemare, tlf. 53 94 41 63
(Formand: Lolland-Falster afd.)

Gårdejer Hans Peder Madsen, »Mariesminde«, Mariesmindevej 99,
5550 Langeskov, tlf. 65 97 23 21
(Formand: Fynskreds)

Gårdejer Elise Jensen, »Højtoftgård«, Gammelby 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkreds)

Gårdejer H. C. Clausen, »Holmbogaard«, Langbro 2 A, Ullerup,
6400 Sønderborg, tlf. 74 46 12 86
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Gårdejer Carl P. Jensen, Vadgård, Vadgårdsvej 25,
6830 Nr. Nebel, tlf. 75 28 81 14
(Formand: Ribe Amt)

Gårdejer Knud Raunkjær, Magnolievej 114,
6880 Tarm, tlf. 97 37 30 08

Gårdejer Mads Andersen, Skårupvej 4, Hanning
6900 Skjern, tlf. 97 36 20 74
(Formand: Ringkøbing Amt)

Gårdejer Holger Buch Juul, Ribevej 13, Ødsted,
7100 Vejle, tlf. 75 86 50 21
(Formand: Vejle Amt)

Gårdejer Anders Knudsen Pedersen, »Kjærsgård«, Skadholsvej 5,
Gjerbøl, 7732 Snedsted, tlf. 97 93 42 71

Gårdejer Jens Kr. Nielsen, Toftgård, Vrouevej 15, Vroue,
7800 Skive, tlf. 97 54 70 31.
(Formand: Midtjysk kreds)

Gårdejer Henry Slemming, »Ryttergaarden«, Hammelevvej 23, Hammelev,
8500 Grenå, tlf. 86 32 01 99
(Formand: Århus Amt)

Gårdejer A.C. Winther Hansen, »Trillbakkegård«, Korsbjergvej 3 b, Grydsted,
9240 Nibe, tlf. 98 35 16 03.
(Formand: Himmerlandskreds)

Gårdejer Esben Saksager, »Saksager«, Saksagervej 190,
9760 Vrå, tlf. 98 98 80 16
(Formand: Vendsysselkreds)

Gårdejer Ingrid Houbak, »Gedemaalsgaard«, Sakstrupvej 32, Bjergby,
9800 Hjørring, tlf. 98 97 10 36

Selvejet udhules

Folketingets Skatte og afgiftsudvalg
Christiansborg
1240 København K

På vegne af Dansk Slægtsgårdsforening, skal jeg hermed gøre nogle bemærkninger til regeringens forslag til skattereform.

Det fremgår af forslagene, at man ønsker at genindføre kapitalvindingskatten. Det vil medføre nogle meget vanskelige forhold i forbindelse med generationsskifter i landbruget. Da der dertil stilles forslag der gør mulighederne for konsolidering ringere, må vi frygte, at der i de kommende år bliver tale om en udhuling af selvejet i dansk landbrug, og det kan vel ikke være meningen, eller kan det?

Man bør i stedet for gå den anden vej, og lette generationsskiftet i landbruget, f. eks. ved at nedsætte gaveafgifter og arveafgifter for erhvervsaktiver.

Med venlig hilsen

Carl Martin Christensen

formand for

Dansk Slægtsgårdsforening

Som det fremgår af ovenstående har jeg skrevet til folketingets skatteudvalg, og gjort opmærksom på nogle problemer i skatte-reformen, vel vidende at det er der mange andre, der har gjort, men jeg finder det rimeligt, at vi pipper med i sådanne sager.

Sammen med denne lille sommerhilsen til det politiske system, sender jeg vore medlemmer et dybtfølt ønske om en våd periode, for det tror jeg alle trænger til, uanset om vi driver landbrug eller ikke.

Også i år skal der lyde en tak til vore lokale værter ved årsmødet. Vi var som vanligt begunstiget af godt vejr, og da vi igen oplevede et veltilrettelagt årsmøde, forløb alt på bedste måde.

Tak til Vestsjælland for arrangementet.

Med venlig hilsen

Carl Martin Christensen

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet, Gl. Estrup, Randersvej 4, 8963 Auning,
tlf. 86 48 34 44, lokal 35 (onsdag 11-15)

Arkivarer:

Ejgil Overby, »Klausholm«, Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Aage Kirkegaard, Fløjstrupvej 29, 8900 Randers,
tlf. 86 49 43 03

Gård- og slægtsundersøgelser

Bo Johansen, St. Strandstræde 4, 1, 1255 København K,
tlf. 33 11 67 20 efter kl. 18

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Lundforlundvej 8, 4200 Slagelse,
tlf. 53 58 40 16

Nr. 305 udkommer omkring 20. august. Stof til dette nummer skal være hos redaktøren inden den 20. juli.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: ROSTED BOGTRYK/OFFSET, 4200 Slagelse, tlf. 53 54 52 65

70 år

Lørdag den 26. juni fylder Knud Ravnkjær 70 år.

Knud Ravnkjær drev gennem en lang årrække slægtsgården Raunkjær ved Lyne, samtidig var han meget optaget af politisk organisationsarbejde og i nogle år i folketinget for Venstre.

I en årrække har Knud Ravnkjær også været i hovedbestyrelsen i Dansk Slægtsgårdsforening og han var den drivende kraft ved oprettelsen af lokalforeningen for Ringkøbing Amt. Han har fra sit mangesidede virke et stort kendskab til specielle vestjydske forhold, som er kommet Slægtsgårdsforeningen til gode.

Vi ønsker tillykke med dagen!

P. M. F.

50 år

12. august fylder Slægtsgårdsforeningens revisor Peter Schou Andersen 50 år.

Peter Schou Andersen er økonomikonsulent ved Nordsjællands landboforening.

1982 skulle Slægtsgårdsforeningen have ny revisor og man henvendte sig da til Peter Schou Andersen, som siden har været foreningens revisor. Det er et let job at være revisor, når man

har en kasserer, som har regnskabet i orden; men det har været betryggende for foreningens bestyrelse hvert år at få en saglig bedømmelse af foreningens økonomi og det kommende års budget.

Vi har derfor god grund til at lykønske med 50 årsdagen og takke for godt samarbejde.

Vagn Mathiasen

Fremtiden for både Dansk Slægtsgårdsforening og Dansk Landbrug

Hovedbestyrelsesmedlem A. C. Winther Hansen, Nibe, der tillige er formand for Himmerlands-kredsen, redegør her for sine tanker om enighed i landbrugsorganisationerne

Den 18. maj blev det et ja til et nærmere samarbejde i Europa. Om det er af det gode eller det onde, vil jeg ikke her komme med en bedømmelse af, men jeg kan helt klart se, at fremtiden skal stå i sammenholdets tegn, især for os danske bønder. Vi har ikke tid – ej heller råd – til at tabe bare et fnug på unødigt uenighed i egne rækker.

Vi har oplevet, inden for landbruget i de sidste 20-25 år, en utilfredshed med vore landboorganisationer, det har resulteret i oprettelse af producentforeninger inden for alt i landbruget (mælk, svin, fedekvæg, planteavl), disse foreninger har det samme klare formål, at tilgodese sine medlemmer økonomisk bedst muligt, det er der ikke noget forkert ved. Det må bare være således, når vi danske bønder indenfor EF skal til at værne om det erhverv, der har båret Danmark frem til idag, så må det være i enighed, ikke som vi oplevede det i efteråret 1992 og foråret 1993, hvor vore tre organisationer havde forskellige opfattelse af både tørke- og regeringsforhandlinger. Reaktionen blev til græsrodsbevægelser over det ganske land, nogle kalder det et sygdoms tegn, men der var også dem, der brugte det til selvransagelse inden for deres egne rækker.

På Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde i Slagelse, stillede jeg spørgsmålet: Kunne Dansk Slægtsgårdsforening som er en kulturel landbrugsfaglig forening uden skelen til partikulær eller brugsstørrelse være en slags koordinator for en sammenlægning af de tre landboorganisationer til en (navn for mig underordnet, evt. Landbrugsrådet), stærk forening både ind- og udadtil, en forening der kan fastholde det gode omdømme dansk landbrug har?

Med en organisation vil vort erhverv være langt bedre rustet til forhandlinger både i EF og herhjemme til gavn for alle danske bønder.

Det er på ingen måde min mening at Dansk Slægtsgårdsforening skal sidde i den nye forening, Slægtsgårdsforeningen er en kulturel landbrugsfaglig forening, det skal den blive ved at være, idet der ikke siden foreningens start i 1941 har været større behov for foreningen, end der er nu.

»Lær af fortiden – lev i nutiden – virk for fremtiden«.

Skal vi bønder ikke give hinanden det løfte?

A. C. Winther Hansen

Årsmødet 19.-20. maj 1993

Formiddagskaffe i Knurvanggårds have.

Onsdag formiddag samledes omkring 120 forventningsfulde årsmødedeltagere hos Gudrun og Arne Nielsen, Knurvanggård, hvor der var dækket op til formiddagskaffe i haven.

Forhåndsglæden er stor. Ved årsmøder i Slægtsgårdsforeningen skal man hilse på dem, som man ikke har set siden sidste årsmøde, og der venter altid nogle interessante dage forude. Efter gensyn, snak, kaffe med hjemmebagt brød og et kig på slægtsgården, var det tid til frokosten, der ventede på kursus-ejendommen Liselund.

Årsmødet indledtes traditionen tro ved at foreningens fane blev ført ind. I år var det gårdejer Vagn Juel Jørgensen, Grønlandsgården, Flakkebjerg som havde fået overdraget dette hverv.

Derefter bød landsformanden Carl Martin Christensen velkommen og kredsformanden Arne Højland bød velkommen til

Vestsjælland og redegjorde for programmet.

Årsmødet valgte amtsrådsmedlem Christian Nielsen, Glæmosegård til dirigent. Christian Nielsen er medlem af den arrangerende kreds bestyrelse og tillige borgmester i Tølløse Kommune.

I **sinberetning** sagde Carl Martin Christensen bl. a., at siden vi var samlet sidste år, har vi haft to folkeafstemninger, og han var mere tilfreds med resultatet af den sidste. De 12 lande er dog blevet klar over, at det ikke er ubegrænset, hvad man kan søge udrettet.

Efter folkeafstemningen er optimismen i erhvervslivet kommet tilbage, og derfor skal regeringen ikke ødelægge den gennem skattereformen.

Landsformanden omtalte tørken i 1992 og tørken igen i år, og kommenterede tørkehjælpen, som ikke rigtigt er nogen hjælp.

Man må også vurdere landbrugets struktur. Slagterikonflik-

Før årsmødet åbnes. På første række ses fra venstre Arkivudvalgsformand Vagn Mathiasen, fru Ingelise Højland og formanden for Vestsjællandskredsen Arne Højland, der havde tilrettelagt det vellykkede årsmøde.

Landsformanden Carl Martin Christensen aflægger beretning.

ten viste, at organisationsfolkene på begge sider ikke havde føling med medlemmerne, og derfor skal landbruget overveje strukturerne i sine organisationer.

Om Slægtsgårdsarkivet sagde landsformanden, at det er flyttet til Gl. Estrup på Djursland, hvor Dansk Landbrugsmuseum har tilbudt et godt lejemål. Formanden rettede først en tak til Landbrugsmuseet i Ringsted for godt samarbejde i næsten 10 år, derefter en tak til Henry Slemming – kredsformand i Århus Amtskreds – som havde knyttet kontakten til Dansk Landbrugsmuseum.

Arkivets nye medarbejdere – Ejgil Overby og Aage Kirkegaard, blev budt velkommen i foreningen og den afgåede arkivar – Else Margrethe Ransy fik tak for sin indsats, selvom hun endnu ikke har forladt arkivet helt, da hun vil ekspedere folketællingsundersøgelserne.

Landsformanden glædede sig over den tætte struktur i organisationen, så alle medlemmer tilhører en amtskreds.

Til slut rettede formanden en tak til hovedbestyrelsen, sekretær Inger M. Hansen og hvem, der ellers yder et bidrag til foreningens arbejde.

Formanden for **arkivudvalget**, gårdejer Vagn Mathiasen kunne med tilfredshed berette om en afsluttet flytning af arkivet, og om ansættelsen af nye medarbejdere.

Det var 15. gang Vagn Mathiasen aflagde beretning fra arkivudvalget, og han har aldrig tidligere set så trygt på fremtiden.

Formanden for **bladudvalget**, gårdejer Peder Møller Frifelt kunne takke medlemmerne for mange gode bidrag til bladet og rettede en tak til gårdejer Torp Friis Møller, Aarslevgaard ved Rødekro, som nu forlader bladudvalget og hovedbestyrelsen, efter mange års betydningsfuld indsats.

Peder Møller Frifelt sluttede sin beretning med denne betragtning:

»Når jeg tænker tilbage på årene i Dansk Slægtsgårdsforening, er der mange betydelige personligheder blandt tidligere og nuværende hovedbestyrelsesmedlemmer, som gennem mange år har udført stort arbejde i historiske og kulturelle foreninger, i andels- og landboorganisationer, i kommunalråd, byråd, amtsråd og folketing. Den kolossale fond af viden, erfaring og overblik, har de bragt med sig ind i Slægtsgårdsforeningen og givet mange af os oplevelser og synspunkter, der er værdifulde.

Netop derfor kan det gøre mig bekymret, når man oftere og oftere hører unge landmænd give udtryk for, at den hjemlige bedrift kræver så meget af dem, at de ikke kan afse tid til lokalt organisationsarbejde.

Jeg er bange for, at de overser, hvor mange afgørende beslutninger, der træffes uden for deres bedrift, der har afgørende indflydelse for deres tilværelses fremtid.

Virkelig indflydelse tager undertiden sin begyndelse som revisor i det lokale vandværk.«

Om **Jens og Anna Jensens Fond** kunne landsformanden berette, at der stadig er stor interesse for rejsелеgaterne for unge, som vil uddanne sig i udlandet, enten i teori eller praksis. Også billige lån til nyetablerede landmænd, som Jens og Anna Jensens Fond står for, har interesse, selvom lånerammen ikke er så høj.

Landsformanden påhører udvalgsberetningerne sammen med årsmødedirigent, borgmester Christian Nielsen og foreningens sekretær og kasserer Inger M. Hansen.

Årsmødet fortsatte med godkendelse af regnskab for 1992 og accept af budgettet for det kommende arbejdsår.

Til bestyrelsen genvalgtes

Carl Martin Christensen, Kaaregaard på Nordfyn, Verner Larsen, Biltrisminde på Midtsjælland og Anders Knudsen Petersen, Kjærgaard i Thy.

Ligeledes blev revisorerne

Vagn Mathiasen og Peter Schou genvalgt.

Derefter var det tid til eftermiddagskaffen, og så kunne man besøge Antvorskov Højskoles gamle bygninger, hvor flere af årsmødedeltagerne havde været elever. Eftermiddagens program sluttede med en tur rundt ved Antvorskov ruin, hvor der blev fortalt om Johanitterklosteret, kongeslottet og om, hvorledes det hele forsvandt.

Koret Mas Mathis underholdt med et velvalgt program. Under middagen spillede 4 medlemmer af koret og de spillede også til dansen.

Ved **aftenfesten** i »Bygningen« ventede et smukt pyntet bord og en lækker menu.

Festtalen blev holdt af gårdejer Hans Drehn, tidligere landboreningsformand og nuværende landsformand for »Komité for Landsbyer og Landdistrikter«.

Aftenens underholdning var ved ensemblet Mas Mathis, der først sang kendte sange, og derefter fremførte et uddrag af operetten Frk. Nitouche.

Musikerne fra Mas Mathis diventerede os under middagen, og senere stod de for dansemusikken.

Torsdagens program indledtes med morgenandagt i Liselunds kirkesal, hvor sognepræst Ulla Kiel, Korsør forrettede tjenesten.

Så fulgte selve udflugten. Først til Valdbygården, hvor kammerherre og kammerherreinde Bech tog imod de henved 200 deltagere. Først blev man vist rundt i hovedbygningen, de som havde lyst kunne følges med den lokalhistorisk kyndige Helge Christiansen til stedet, hvor landsbyen Store Valdby lå. Man benyttede også lejligheden til at se på avlsgården og ikke mindst maskinhuset var genstand for granskning.

Efter frokosten i Stillingehallen førtes vi gennem et varieret Vestsjællandsk landskab til Fløjgården ved Reersø, hvor gård-

ejer Arne Hansen har en samling af gamle landbrugsredskaber. Her sluttede årsmødeudflugten. Landsformanden takkede alle og så vendte man ellers hjemad, i forventningen om at ses igen næste år på Hindsgavl Slot ved Middelfart.

Bligaard

For første gang i 45 år deltog Agnes og Jens Bligaard fra Salling ikke i Slægtsgårdsforeningens årsmøde. Derfor sendte de tilstedeværende deltagere en hilsen til de fraværende veteraner.

Redaktionen har nu modtaget denne hilsen:

»Mange tak for hilsenen fra Slægtsgårdsmødet. Det lunde at mærke, at man ikke er glemt. Men med en alder af 87 år må man tage den lidt med ro.

Mange tak for hilsenen

Agnes og Jens Bligaard«

Carl Martin Christensen overrækker slægtsgårdsdiplomet til godsejer, kammerherre A. Bech, Valdbygården.

Lær af fortiden – hvis I har påtaget jer et ansvar for fremtiden

Festtalen blev holdt af Hans Drehn, Ballebjerggård ved Føllenslev. Han er formand for »Komité for Landdistrikter« og tidligere landboforeningsformand.

Her bringes et uddrag af talen ved årsmødefesten.

Da jeg sagde ja tak til at holde festtalen her ved jeres årsmøde i Slægtsgårdsforeningen, så jeg i tankerne jeres valgsprog, som står nederst på forsiden af medlemsbladet: Lær af fortiden – Lev i nutiden – Virk for fremtiden.

Denne sætning har jeg forsøgt at leve op til i mange forskellige beslutninger. Jeg har også brugt den i tidligere beretninger og indlæg.

Sidste gang jeg brugte dette ordvalg var ved årsmødet i »Komité for Landsbyer og Landdistrikter« den 1. maj.

Da anbefalede jeg deltagerne at sige ja den 18. maj med motiveringen: Lær af fortiden – lev i nutiden – virk for fremtiden, hvis man fulgte denne leveregel, mente jeg, at afgørelsen måtte være nem.

Nu er det heldigvis overstået.

Vi fik ja, som vi håbede.

Personligt tror jeg, at vi får en mere optimistisk periode for den økonomiske og politiske udvikling i Europa. Som landmand kunne jeg få kuldegysninger ved tanken om et nyt nej. Når dette er sagt, og festrusen har lagt sig, vil jeg antagelig konstatere, at træerne ikke vokser ind i himmelen for dansk landbrug de første år.

Der vil fortsat være brug for erfaringerne fra fortiden her i nutiden angående fremtidspolitikken.

Denne forening er som bekendt et »krigsprodukt« med godt 50 år på bagen.

Når jeg bruger udtrykket krigsprodukt er det positivt ment.

Omkring halvdelen af den danske befolkning kender kun en krig i Danmark gennem historiebøgerne – heldigvis for det, men den halvdel tager freden i Danmark som en selvfølge. Forkælelsen, misundelsen og egoismen har gode levevilkår i et velfærds-samfund med social tryghed, og dermed bliver sammenholdet mindre.

For 50 år siden var der ca. 200.000 landbrug i Danmark, og det tal lå ret konstant indtil 1950'erne. Dengang talte man ikke om heltidsbrug eller deltidslandmænd.

Dengang satte man tæring efter næring.

I de sidste 10 år blev der ca. 5.000 brug mindre om året, eller sagt endnu mere brutalt, der blev nedlagt ca. 15 brug om dagen 10 år i træk.

I 1970'erne var det kun 2.600 landbrug om året, der forsvandt.

I 1980'erne gik det igen stærkere.

Pessimisten kan med rette begræde denne udvikling, og man hører jævnligt negative udtalelser om den lov, som har gjort det muligt (Landbrugsloven).

Optimisten kan med lige så stor ret sige: Dansk landbrug har bevist, at det har kunnet tilpasse sig situationen, og det kan ikke nytte noget, at gå i mod udviklingen, siger man!

Kendsgerningerne er, at der fortsat bliver færre landbrug.

Kendsgerningerne er også, at danske gårde, som har været i slægtens eje i mange generationer, nu bliver udbudt i fri handel, fordi ingen af børnene ønsker at fortsætte ved landbruget.

Her på Sjælland er det vanskeligt at sælge landbrug for tiden. Det er købers marked, og i over halvdelen af handlerne er det naboerne, som køber.

Hvordan går det så for dansk landbrug, efter at vi i går sagde ja?

Det er der mange meninger om, og jeg har allerede sagt, at

træerne vokser ikke ind i himmelen.

Dansk landbrug har netop udgivet en bog som hedder »Dansk Landbrug år 2000-2010«. Det er en fremskrivning af billedet af den sandsynlige udvikling for de næste 15-20 år. Analyseperioden bagud omfatter fortrinsvis perioden 1975-1990.

Her vil jeg så stille spørgsmålet: Skal prognosemagerne styre dansk landbrug? De fleste vil nok sige nej, men vi er nok mange her i aften, som kan huske, hvad man sagde for 15-20 år siden angående antallet af landbrug. Vi må erkende, at det næsten er gået endnu stærkere med nedlæggelserne, end man forudsagde.

Vi har længe vidst, at 80% af produktionen bliver produceret på 20% af bedrifterne, og vi nærmer os, at 90% bliver produceret på 10% af bedrifterne!

Den før nævnte fremskrivning siger, at når vi i 1990 havde ca. 75.000 landbrugsbedrifter, så er vi i 2010 nede på godt 40.000. Altså næsten en halvering på 20 år.

Gennemsnitsstørrelsen vil i samme periode stige fra 36 ha til omkring 60 ha.

Den forventede udvikling i landbrug med væsentlig animalsk produktion frem til år 2010, skal jeg spare jer for, det er næsten uhyggelige tal – synes jeg.

Med den bemærkning tænker I måske, at jeg har taget parti og ønsker landbrugsloven skærpet.

Det jeg ønsker er, at flest mulige landmandsfamilier må være tilfredse.

Deltidslandmand er på ingen måde det dårligste man kan vælge, hvis man bare har et arbejde ved siden af. Men det kan ikke være meningen, at dansk landbrug skal baseres på det!

Vi har nogle vanskelige år foran os, og selvom jeg ikke vil kritisere det landbrugsforlig med gældsomlægning, som lige er vedtaget, og selvom jeg tror vi snart vil kunne få faste lån til under 10% i effektiv rente, er der alligevel landmandsfamilier, som må give op de næste år grundet for stor gældsbelastning.

Jeg håber og tror, at der fortsat vil være mulighed for bedrifter i alle størrelser, så vi med god samvittighed kan anbefale de unge, som både har lysten og evnerne, at fortsætte i dansk landbrug.

Til dem som har det politiske ansvar, både i landbrugets regi og på Christiansborg, er det vigtigt at påpege den før nævnte sætning lidt omskrevet:

Lær af fortiden, hvis I har påtaget Jer et ansvar for fremtiden!

Hans Drehn

**Alle medlemmer
bør have . . .**

Fås på sekretariatet, samt hos kredsformændene. Pris 20 kr.

. . . emblem

Nu blomstertiden kommer

Sognepræst Ulla Kiels prædiken ved morgenandagten i Liselunds kirkesal – Årsmødet 1993

I almanakken har en række søndage stadig de gamle, latinske navne. 5. søndag efter påske hedder *Rogate*, fordi dagens tekst handler om bøn. Denne søndag samt mandagen og tirsdagen efter kaldte man i gammel tid for *gangdage*. Man gik over markerne i procession med præst, vievand og krucifiks. Nogle satte nydsprungne grene i markskellene i håb om at det »smittede af«.

De protestantiske kirkeledere brød sig ikke om denne skik. Den var katolsk, men opfattedes også som en blanding af magi og hedenskab. Man forbød den og placerede omhyggeligt de protestantiske bods- og bededage på andre årstider. Gangdagsritualet var utvivlsomt udartet som så meget andet. Men tit smider man badevand ud, hvori der er et lillebarn.

Hos os har vi høstgudstjenesten som en selvfølgelig ting. Kirkerne pyntes med korn og blomster og vi takker for årets grøde. Men vi har i vor kirke ingen tradition for en gudstjeneste, hvor vi beder for årets grøde.

Vi har salmerne.

En af dem er Kolmodins salme: Nu blomstertiden kommer. Den er i år 300 år gammel. Ser man i salmebogens eller højskole-sangbogens noter, finder man ganske vist årstallene 1694 eller 1695. Det er udgivelses år. Salmen må være skrevet i 1693.

I juni 1692 var Kolmodin blevet biskop på Gotland, hvor han hurtigt blev afholdt. Han har haft travlt med at lære forholdene at kende og at sørge for præster og tiendebønder. Salmeligting har der næppe været tid til, og det var allerede højsommer.

Året efter, i 1693, var Kolmodin i Gann i den nordlige del af Gotland. Han skulle prædike og var kommet i god tid. Inden gudstjenesten gik han ned til Hångers gamle offerkilde. Traditi-

onen fortæller, at han sad på en skyggefuld plads og nød synet af de frugtbare agre og de blomstersmykkede enge, og det inspirerede ham til salmen, som i dag er kendt og elsket i mange lande.

Nogle har været inde på, om Kolmodins salme skulle være et udtryk for naturdyrkelse under inspiration af den gamle offerkilde, så frugtbarhedsguden Frej blot er skiftet ud med Kristus.

Det er nu næppe tilfældet.

Også i Grundtvigs salmer er der naturskildringer. Man behøver kun at tænke på: »I al sin glans nu stråler solen«, men for både Grundtvig og Kolmodin gælder det, at de var dybt fortrolige med Bibelens ord, deriblandt dens naturskildringer, som vi f. eks. møder i salmen: »Blomstre som en rosengård«.

Ude ved den gamle kilde i det smukke forsommer landskab har Kolmodin kunnet se det hele for sig. Bibelens ord finder et tilknytningspunkt i hans dagligdag. Gud skaber her og nu, i naturen og i menneskers hjerter. Han fornyer jordens åsyn, men også vor sjæl og ånd.

Vi har brug for at få begge dele fornyet.

Jorden og sjæl og ånd hænger sammen. Der er ganske vist mange som mener at alt det med sjæl og ånd hører hjemme i et braklægningsmodent område af menneskers tilværelse. Det er noget rod og noget vrøvl. I kristen forstand er et menneske et HELT menneske, et menneske med benene på jorden og hovedet i himlen. Alt for ofte mister vi enten jordforbindelsen eller himmelforbindelsen, men da er det godt at vide, at Jesus genopretter forbindelsen for os, fordi han aldrig mistede den.

Det minder Kolmodins salme os om.

Komité for Landsbyer og Landdistrikter

har til formål at virke som et forum for medlemmerne med henblik på at undersøge, diskutere og forbedre levevilkårene for befolkningen i landdistrikter og landsbyer.

Komitéen skal fremme udvekslingen af oplysninger og undersøgelser af særlig betydning for landdistrikternes og landsbyernes udvikling – erhvervsmæssigt, kulturelt og socialt.

Medlemsskab af Komitéen står åbent for organisationer, foreninger, offentlige og private institutioner, repræsentanter for offentlige myndigheder, planlæggere, forskere og andre enkeltpersoner.

Det årlige kontingent er for foreninger, kommuner og organisationer 400 kr. og for personlige medlemmer 50 kr.

Samfundsudviklingen går tilsyneladende væk fra landsbysamfundet. Men også kun tilsyneladende. Affolkningen af landsbyerne og landområderne er et fænomen, der hører sammen med det centraliserede industrisamfund.

Der er behov for positiv særbehandling i landdistrikterne. Man bør lovgivningsmæssigt hjælpe med at fremme udviklingen i landdistrikterne.

Lempelse af næringslovgivningen i landdistrikterne. Kravene er ofte tilpasset større forretninger og virksomheder.

Der bør være et mere forenklet regelsæt og en hurtigere sagsbehandling ved etablering af virksomheder i landdistrikterne.

Mange politiske beslutninger fra stat, amter og kommuner

har negative konsekvenser for landsbyerne, f. eks. økonomisk, miljømæssigt og socialt. Derfor bør der laves konsekvensvurderinger som grundlag for de politiske beslutninger. F. eks. på det sociale område, hvor landsbyernes sociale netværk ofte slås i stykker på grund af politiske beslutninger om f. eks. lukning af samlingssteder som skoler, dagligvarebutikker m. v.

Nyt boligbyggeri i landdistrikterne (ungdomsboliger, ældreboliger, andelsboliger, almennyttigt byggeri).

Lettelser i adgangen til at omdanne udgåede landbrugsbygninger til boligformål.

Styrkelse af de decentrale børnepasningsordninger, så folk bosat i landdistrikterne kan få deres børn passet.

Øgede fradragsmuligheder ved kørsel til og fra arbejde, så det ikke bliver en stor økonomisk udgift at bo på landet og arbejde i byen.

Mulighederne for samkørings- og telebusordninger inden for den kollektive transport.

Oprettelse af mindre boenheder til de ældre ude i landdistrikterne i stedet for, at de flyttes ind i store plejehjem i byerne.

Formand er gårdejer Hans Drehn, Ballebjerggård, Faurbovej 3, Føllenslev, 4591 Eskebjerg. Tlf. 53 46 83 66.

Komitéens sekretariat:

Axelborg 4. sal, Vesterbrogade 4 A, 1620 København V. Telefon 33 12 75 61. – Sekretær: Anne Marie Zinck.

Landet mod nordvest – »Kjærsgaard« i Thy

Anders Knudsen Pedersen, der er medlem af Slægtsgårdsforeningens hovedbestyrelse, fortæller om sin egn, gård og familie, som Midjysk Kreds besøger 24. juli.

Når man kommer kørende ad A 26 fra øst og har passeret Skive, kan man se, at landskabet begynder at ændre udseende. Træerne bliver mindre, det er vestenvinden, der viser sin kraft. Snart når vi Sallingsund, den høje fine bro binder nu Salling og Mors sammen. Før i tiden var det altid spændende om, der nu var en færge, så man kunne komme over straks, eller om der var lang ventetid.

Mors – »Limfjordens perle« – skærer hovedvejen sig lige igennem. Før i tiden – inden A 26 og Sallingsundbroen kom – bugtede vejen sig gennem de små byer som Erslev, Præstbro og Galtrup. Disse byer er snart glemte. Bemærkes skal dog Galtrup, her ligger Anskar frimenighedskirke og det ottekantede forsamlingshus kendt i vide kredse. Til de store efterårsmøder samlede forsamlingshuset folk fra nær og fjern.

Sightseeing i Thy

Det var et sidespring inden vi kommer til Thy.

Vildsundbroen ligger smukt og binder Mors og Thy sammen; og har gjort det i mere end 50 år.

Vi kører over broen og drejer til højre mod Thisted. En flot køretur ligger foran os. Til højre ligger den blå Limfjord med Mors i baggrunden, og på venstre side ser man det karakteristiske thybolandskab: bakker, dale og de forblæste træer, som hælder mod øst.

Vejen fører os til Thisted, en lille hyggelig købstad med slagteriet, Cimbria og Otikon, som de største arbejdspladser. Cimbria har en stor eksport til Afrika og de arabiske lande af tørringsanlæg og renserier for frø og ris. Mens Otikon er kendt ud over verden med sine høreapparater.

Øst for byen ved Ålborgvej er der sket en stor udflytning af mange store og små virksomheder.

Fra Thisted tager vi vejen mod nordvest. Jo nærmere vi kommer på Vesterhavet, jo mere forblæst og goldt bliver landskabet. Helt ude ved kysten ligger Hanstholm – byen med den store fiskerihavn, som nu er Danmarks største. Fiskerihavnen har li-

ge holdt 25 års jubilæum. De høje skorstene på fiskemøllefabrikken minder om, at det ikke er al den fangede fisk, der bruges til menneskeføde.

Fra Hanstholm drejer vi sydpå og kører ad kystvejen. Store dele af området her er fredet naturreservat – lyng, klit og krat så langt øjet rækker.

Lidt nede af kystvejen kommer der en frakørsel først til Klitmøller – windsurfernes paradys – derefter Børgerstedrende, Vangså og så den helt store ferieby Vørupør. Byen med en vrimmel af turister i sommertiden. Vi thyboer nyder også det friske salte hav, det hvide sand og solen, når tiden og vejret tillader det.

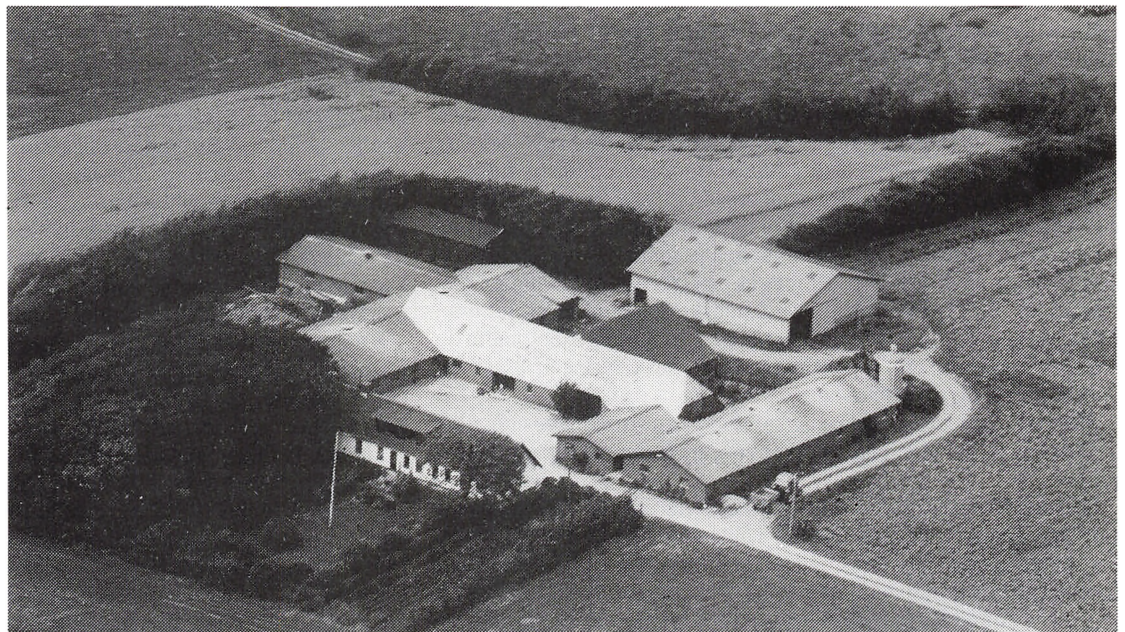
Lidt længere sydpå kommer vi til Stenbjerg, her er der vejtvæler, der viser ind i landet mod Snedsted. Vi drejer fra.

Ca. 10 km mod øst finder vi Snedsted – den grønne by mellem hav og fjord. Sognet har ca. 2000 indbyggere, hvilket i dette tyndt befolkede område er et stort sogn.

»Kjærsgaarden«

2 km nord for byen i Gjersbøl ligger så slægtsgården »Kjærsgaard«. Navnet stammer sikkert fra den nærliggende Hundborg Gjersbøl mose, i gammel folkemund kaldet for kjær.

Til gården hører 60 tdr. land. Der var oprindeligt kun 40 tdr., de 20 er købt for en snes år siden. Der har altid været sagt om gården, at den krævede meget arbejde. Det skyldes til dels at ca. 1/3 af jorden er eng, hvor jorden består af tørvejord – dyn på ler, dels at en del af jorden ligger på bakkeskråninger, hvilket gør at vandet presses op af jorden. Derfor kræver jorden dræning og stadig vedligeholdelse. Da jorden samtidig er jernholdig, er der også okkerproblemer.

Kjærsgaard i Thy, der ejes af hovedbestyrelsesmedlem Anders Knudsen Pedersen.

Indtil olien slog igennem som brændstof, er der blevet lavet masser af tørv i Hundborg Gjernsøl mose, navnlig i krigsårene 1940'erne – gik det næsten i døgn drift, eller så hurtigt som nu tørvene kunne tørre. Det var en stor indtægtskilde for mange. I 1960 blev mosen tørlagt med pumpeanlæg og derefter planeret (det ville ikke være sket i dag, hvor området ville blive udlagt som naturområde).

Vore engarealer er udlagt med græs, hvor kødkvæget græsser med deres kalve i sommerhalvåret, gerne fra maj til november. I vintertiden kommer de på stald.

Besætningen består af ca. 20 køer, krydsninger mellem Dansk rødbrøget kvæg og Simmentaler. Desuden er her søer og slagtesvin. Vi havde malkekvæg indtil 1980 og fast medhjælp – nu klarer vi arbejdet med hjælp af unge skolesøgende nogle timer om ugen.

Eggen var meget forblæst for ca. 20-30 år siden, men nu har vi læbælter rundt omkring, et godt værn mod vestenvinden.

Slægtshistorien

Ifølge folketælling fra 1834 for »Kjærgaard« boede der på »Kjærgaarden« en mand ved navn Lars Nielsen Høje. Han var da 67 år og gift med Kirstine Kirstensdatter 57 år. En af deres sønner hed Peder Knudsen, født i 1812, han var min oldefar. Udover min oldefar havde de børnene Karen Marie Knudsdatter, og Anders Knudsen. Hvor navnet Knudsdatter og Knudsen kommer fra, ved jeg ikke.

I 1845 var Peder Knudsen blevet gift med Mariane Pedersdatter fra Hundborg og står som gårdmand på Kjærgaarden. Så vidt jeg ved fik de 8 børn.

Min bedstefar Lars Peter Pedersen var født i 1842. Lars Peter Pedersen blev gift og fik en mindre ejendom i Årup, hvor han fik 7 børn. Men han døde ung, da min far Peder Knudsen Pedersen var 10 år, det må have været i 1890.

Moderen flyttede til Hundborg i et hus, men døde allerede året efter sin mand. Det blev fortalt, at de døde af galopperende tæring.

Der stod nu 7 forældreløse børn. De 2 ældste af drengene rejste snart efter til USA, hvor de blev farmere i Syd Dakota, de kom ikke til Danmark igen. De sagde, at de havde det godt, hvor de var.

Min far Peder Knudsen Pedersen kom efter moderens dødsfald hjem til »Kjærgården« i 1891. »Kjærgården« ejedes på det tidspunkt af hans farbroder Anders Knudsen; mens den gamle Peder Knudsen, bedstefaderen levede der på aftægt. Han døde i 1896.

Anders Knudsen var gift med en enke Ann Pedersen fra Snedsted. De havde ingen børn, derfor var det naturligt, at brorsønnen Peder Knudsen blev arvtager. Det skete i 1916. Samtidig blev han gift med Else Kirstine Andersen, som var fra nabogården. De var gift i 10 år inden de fik børn. Men i 1926 blev jeg så født og voksede op her på »Kjærgaarden«.

Da der ikke kom flere børn, blev det min lod at føre slægtens værk videre. Her vil jeg indføre 2. vers fra nr. 675 i salmebogen:

»Af henfarne slægter jeg arved den vang,
hvis muld jeg for udsæd nu pløjer.
Her rydded de marken for stene engang
og dyrked den siden med suk eller sang.
Nu, Herre, for dig jeg mig bøjer:
den mark som blev min,
var altid dog din.
Min tanke til dig jeg ophøjer.«

C. R. Sundell 1934. K. L. Astrup 1946

I 1960 døde min far, og min mor i 1963. I 1962 blev jeg gift med Magde Saugbjerg, som stammer fra Sjørring. Hun er uddannet folkeskolelærer, men blev landhusmor og medhjælpende ægtefælle, som det hedder.

Vi har 2 børn, Per på 29, uddannet arkitekt fra Århus i 1992 og nu arbejdende i Berlin. Og Else 27 år, uddannet organist fra Vestervig Kirkemusikskole i 1984. Hun læser nu dansk ved Københavns Universitet.

Ingen børnebørn endnu – hvem skal drive »Kjærgaarden« videre? Det og så mange andre spørgsmål melder sig her, som hos mange slægtsgårdsejere ud over det ganske land. Selvom det kan være hårdt at tænke på slægtsgårdens fremtid, så må det vigtigste være, at vi hver især finder den plads her i livet, som gør os glade og tilfredse.

Ander Knudsen Pedersen

Sydfynske gårde

Redaktør Edv. Andersen, Fåborg anmelder spændende lokalhistorie.

Gårdhistorie og personalhistorie er normalt knyttet stærkt sammen til en interessant og betydningsfuld helhed, som er til glæde for læsere og forskere.

I en lang årrække har Svanninge Folkemindesamling på Fyn haft mænd og kvinder, som har indsamlet og beskrevet et sådant materiale. Lærerne Mette Marie Hansen og Marius Lauritsen udførte et stort indsamlingsarbejde og renskrev et indholdsrigt materiale. I nyere tid har Folkemindesamlingens energiske formand og aktive sekretær henholdsvis maleren Johannes Ruben Hansen og Kaj Mehr, udbygget og udbredt oplysninger om samlingen, og i tekst, billeder og foredrag populariseret det omfattende materiale, der har hjemsted i Svanninge Sognegård. Nu foreligger der en ny publikation med beskrivelse af 31 af de gamle gårde og deres beboere.

Skæbner og historie, sagn og sandhed kan fremdrages om alle de lokale gårde, der både har navne, gadenumre og matrikelnumre.

Således fortælles det om en Birthe Pedersdatter, der af faderen fik udpeget en formodentlig velhavende brudgom, til trods for, at Birthe havde kærlighed til en ungdomsven. I ægteskabet fødtes tre børn, men så hængte manden sig i et anfald af sindsyge. Nu kunne Birthe gifte sig med sin ungdomsven, og i dette

ægteskab fødtes fire børn.

Efter syv års forløb døde også denne mand, og Birthe sad nu som enke med syv faderløse børn. Gården fik en ny fæster, med hvem hun holdt bryllup. Dette ægteskab varede kun et halvt år.

Birthe opnåede at stå brud for fjerde gang, og nu blev det et livslangt ægteskab. Der var meget arbejde, og der var mange munde at mætte. I en periode var der blandt bordets gæster også en forholdsvis fattig malersvend, der senere blev kendt som kunstneren Fritz Syberg. I hjemmet malede han bl. a. det landskendte billede »Ved Nadverbordet«.

Om gården »Gammel Strand« hedder det, at der i året 1717 fødtes en dreng, der blev navngivet Poul Jacobsen. Han stod til søs og sejlede bl. a. til Kina og andre riger og lande, hvorfor han fik tilnavnet Kinafarer. Han nævnes med hæder og respekt i Faaborg handelsstands historie, og i denne by står endnu en imponerende bygning, der hedder Poul Kinafarers Gård.

En anden mand fra gården i Svanninge hed Jens Rasmussen Dahlkild. Han indvalgte i den grundlovgivende Rigsforsamling. Hans søn igen var medlem af folketinget og sognerådsformand. Således har hver gård sin historie og tillige en lang ejerrække.

I bogen bringes billeder af samtlige 31 gårde, som regel ældre billeder fra folkemindesamlingen. Nyere fotografier og en tydelig ejerliste for hver enkelt gård kan naturligvis være et ønske, men en fordyrelse af publikationen havde så været nødvendig. Den smukke og indholdsrige bog fra den kendte fynske landsby er trykt hos Johannes Petersen og søn, Faaborg, og udsendt med støtte fra Faaborg byråd og Faaborg Sparekasse.

Skårupgård

Den 29. april besøgte Himmerlandskredsen Herdis og Jens Chr. Jensen, Skårupgård ved Klejtrup. De ca. 50 deltagere havde en stor oplevelse af at høre om dette landbrug. Ejendomskonsulent Anders Frederiksen fortæller om Skårupgård:

Herdis og Jens Chr. Jensen er ejer af:

»Skårupgård« med	ca. 135 ha
og gård i Lindum	ca. 20 ha
og desuden i forpagtning	ca. 20 ha

175 ha

Der er en mælkekvote på ca. 1,1 mio kg til arealerne. På »Skårupgård« er der ca. 160 årskøer med tilhørende opdræt og handyr.

Birthe og Torben Skårup Jensen er ejer af »Poulsgård« og »Skårupgård« nr. 2, som tilsammen udgør et areal på ca. 120 ha. De 2 ejendomme er i øjeblikket under sammenlægning.

Tina og Steen Skårup Jensen er ejer af »Langagergård« i Lindum med et areal på ca. 30 ha. Her produceres ca. 7000 svin om året.

Der er tale om et betydeligt familieføretagende, forældre og 2 sønner m/ familie. Alle ca. 325 ha drives med samme maskinpark. Der er altså tale om et stort driftsfællesskab, som man dog i øjeblikket gør sig visse overvejelser med. Dels om driftsfællesskabet kan formaliseres bedre, og dels hvordan et glidende generationsskifte kan fungere optimalt.

Skårupgård

er en gammel slægtsgård, der på Jens Chr. Jensens mødrene si-

de kan føres tilbage til 1700-tallet, måske endnu længere, hvilket i øjeblikket er ved at blive udforsket.

»Poulsgård« er også en slægtsgård i 3. generation.

Jens Chr. Jensen

De fleste vil kende navnet fra hans mangeårige organisationsarbejde. 12 år som næstformand for Hobro og Omegns Landboforening – 12 år som formand for samme forening – 4 år som bestyrelsesmedlem af De Danske Landboforeninger. I 1974 var han med til at opføre Landbocentret i Hobro og i 1979 var han foregangsmand for oprettelse af Ejendomskontoret i Hobro.

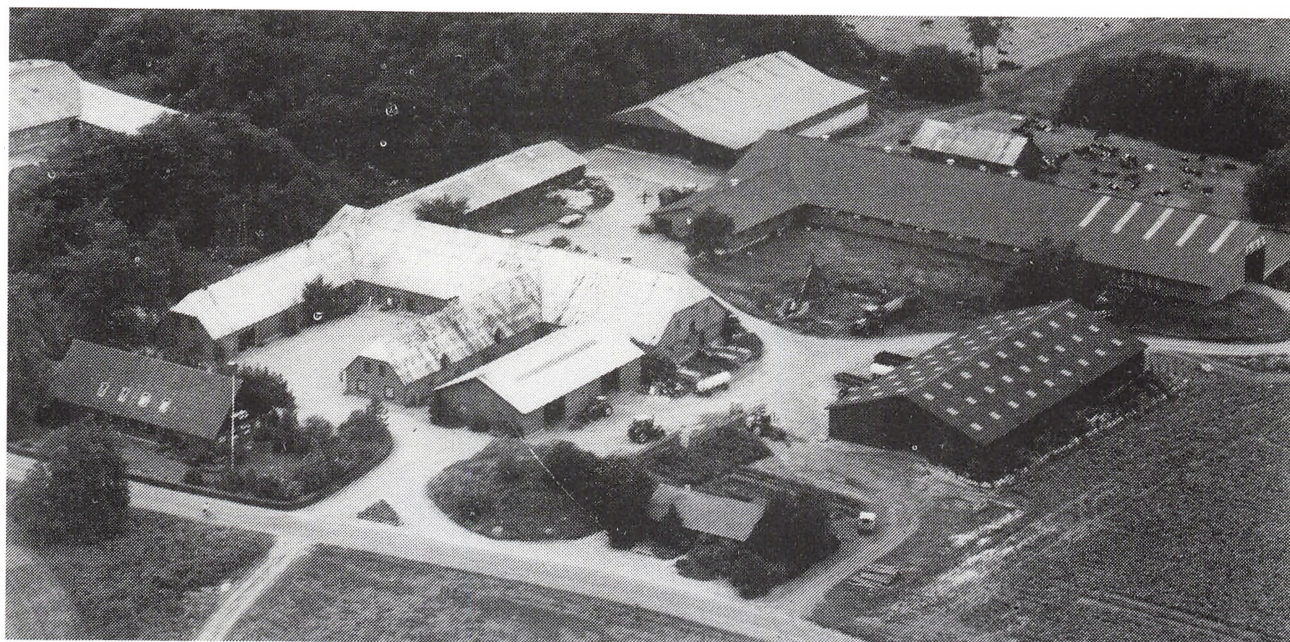
Dette blot for at nævne nogle få hovedpunkter.

Sønnerne Torben og Steen m/ familie

Mens »farmand« havde travlt med landboforeningsarbejdet, var det sønnerne og Herdis, som sørgede for bedriften. Det var nok mest Torben, der sørgede for, at folkeholdet og kvægbesætningen fungerede, medens Herdis på mesterlig vis styrede hjemmet, telefonen og folkehusholdningen. Steen koncentrerede sig især om svinebesætningen.

Endelig kan nævnes, at Birthe, som er gift med Torben, i en årrække også har været sekretær på deltid hos undertegnede, og at hun således også har været med til at betjene Dansk Slægtsgårdsforenings medlemmer.

Anders Frederiksen

Jens og Anna Jensens Fond

udlåner penge til unge landmænds etablering af selvstændigt landbrug, både ved familiehandel og ved køb på det frie marked.

Ansøgninger kan fremsendes løbende og bliver behandlet på halvårlige møder.

Fonden yder også legater til unge landmænd under uddannelse. Legat er enten på 5.000 kr. eller 10.000 kr. Legaterne skal primært anvendes til studierejser i udlandet.

Ansøgning kan fremsendes hvert år inden udgangen af april måned, og vil blive behandlet i maj/juni måned.

Henvendelse til: **Carl Martin Christensen, Kaaregaard, Badstrupvej 39, 5485 Skamby**

Arkivaren orienterer om arkivet

Dansk Slægtsgårdsforenings arkiv på Gl. Estrup består for størstedelen af materiale om danske slægtsgårde, ordnet topografisk i skrøbelige papkapsler, der dog for tiden forsøges udskiftet med mere solide ompakninger. Landet er inddelt i numre, således at hvert amt, herred, sogn og hver by har sit eget nummer. Med hensyn til amterne benyttes stadigvæk den gamle amtsinddeling.

Når et nyt medlem optages i Dansk Slægtsgårdsforening, modtager vedkommende et skema, der udfyldes med oplysninger om gården og dens slægt. Dette skema arkiveres, og efter ønske kan der herefter foretages en folketællingsundersøgelse, baseret på flest mulige oplysninger i folketællingslister og kirkebøger. Undersøgelsen sendes til det pågældende medlem, og arkivet beholder kopien deraf til opbevaring i den nummererede kasse, hvori tillige lægges eventuelle udklip og billeder.

Mere dybtgående oplysninger, som f. eks. om skøde- og fæsteforhold, tilhørsforhold til herregårde o. a. findes i en tilsvarende topografisk samling i folioformat, og til denne samling hører også eventuelle gårdhistoriske undersøgelser og/eller kopier af diplomer, udarbejdet af arkivets medarbejder.

Gennem årene har slægtsgårdsarkivet erhvervet sig et ret omfattende bibliotek af forskellig art. Hvor det drejer sig om slægtsbøger, egnsbeskrivelser etc. er disse anbragt topografisk, enten direkte på reolerne eller i kassetter. Anderledes forholder det sig med opslagsbøger som f. eks. Trap's Danmark, »Danske gårde«, »Danske slotte og herregårde«, »Større danske gårde«, samlingerne om arkivmæssige forhold, præstefortegnelser og meget andet. Disse bøger er anbragt i samme træreol ved siden af arkivrummets store skrivebord, så de er let at gå til.

Hvor det drejer sig om skønlitterære værker som f. eks. Samuel J. Frifelts bøger, er de så vidt muligt placeret samlede.

Endelig har arkivet en stor samling af privatpapirer, der er foræret til eller deponeret på arkivet. Langt fra alle er af slægtsgårdshistorisk art.

Siden indflytningen på Gl. Estrup er vi blevet imødegået med en næsten utrolig hjælpsomhed fra Dansk Landbrugsmuseums side, ikke mindst takket være dets initiativrige leder, museumsdirektør Annette Hoff. Blandt andet bør nævnes opsætningen af

skilte, der er blevet foretaget af landbrugsmuseet, så de passer ind i billedet med museets egne skilte. For nyligt har vi udarbejdet brochurer om slægtsgårdsforeningen og arkivet (A4 ark med tekst på begge sider), og de er nu anbragt i museets forhal på tidsskrifthylden ved siden af foreningens eget tidsskrift, så eventuelle læsere af bladet ved samme lejlighed kan få oplysninger om foreningen.

Ved receptionen 5. maj 1993 fik arkivudvalgets formand den udmærkede idé at lade udstille nogle af sin families diplomer over Frederiksborgheste fra dyrskuer i perioden 1919-1929. De er nu anbragt i skifterammer og udstilles sammen med stambøger over heste af jydsk race 1886-1949. Denne udstilling annonceres også af landbrugsmuseet, og vi håber den kan være medvirkende til at trække folk til arkivet. Det er forøvrigt vort håb, at vi fremover kan arrangere en sådan permanent udstilling hvert år, og vi påtænker næste år at udstille gamle fotografier af slægtsgårde. Her tænkes først og fremmest på luftfotos som Sylvest Jensen, Hillerød frembragte for ca. 50 år siden. Mange har sikkert sådanne billeder, om ikke hængende i stuen, så liggende på loftet. Arkivet vil derfor med glæde låne disse luftfotos, og de må gerne være i glas og ramme.

Efter at det er blevet almindeligt kendt, at vi er flyttet til Gl. Estrup, har vi fået adskillige henvendelser om materiale fra arkivet. For nyligt har vi overtaget en splinterny kopimaskine til en fordelagtig pris, og det betyder, at det nu er muligt for interesserede at bestille kopier af arkivmateriale (A4). Almindeligvis betales der 2 kr. pr. stk. plus forsendelsesomkostninger.

Slægtsgårdsarkivet modtager særdeles gerne gårdenes ældre og nyere dokumenter, optegnelser om slægten, billeder m. m. til deponering eller til fremtidigt stedsevarende opbevaring. Skulle man ønske fotokopiering af dokumenterne kan det udføres af arkivets medarbejdere, og man kan så selv bestemme, om man ønsker originaldokumenterne eller de fotokopierede opbevaret på arkivet.

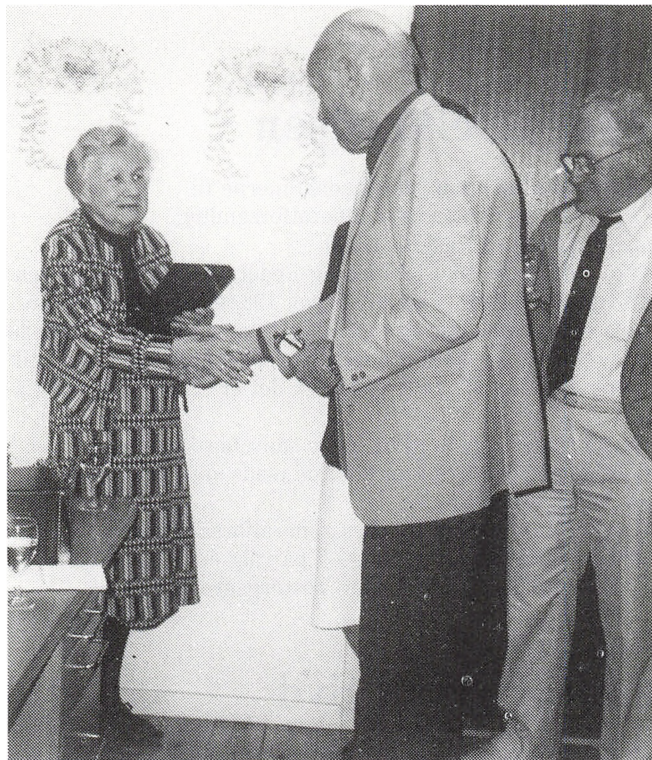
Vi har også fået en del henvendelser fra folk der ønsker at sende os avisudklip, billeder etc., og sådanne henvendelser modtages naturligvis med tak. Endvidere har der været henvendelser fra foreninger, der beskæftiger sig med lokalhistorie og slægts-

Efter flyttestroget og ansættelsen af to nye medarbejdere kunne Slægtsgårdsarkivet præsenteres for offentligheden.

Det skete onsdag den 5. maj. På Henry Slemmings billede ses fra venstre:

fru Tove Mathiasen, formanden for Himmerlandskredsens A. C. Winther Hansen, tidligere arkivar Else-Margrethe Ransy, formanden for arkivudvalget Vagn Mathiasen, landsforeningens næstformand Peder Møller Frifelt, arkivar Aage Kirkegaard, fru Ellen Winther Hansen, ejendomskonsulent Anders Frederiksen og overarkivar Ejgil Overby.

Receptionen på Slægtgårdsarkivet den 5. maj var også afskeden med fru Ransy, som gennem 14 år har været arkivets gode fe. Fru Ransy slipper dog ikke helt Slægtgårdsforeningen og -arkivet, for hun vil fortsat udarbejde folketællingsundersøgelser.

forskning, om vi vil holde foredrag om Dansk Slægtgårdsarkiv på Gl. Estrup, og i den anledning er vi i færd med at optage lysbilleder af vore nye lokaler og omgivelser til et »dias-show«.

Arkivets åbningstid er onsdage kl. 11-15. Udenfor den sædvanlige åbningstid holdes åbent, når der er særlige aktiviteter på Dansk Landbrugsmuseum og for foreninger evt. efter aftale. Arkivets ledere kan træffes på telefon: 86 48 34 44 lokal 35 eller 86 48 48 16 i kontortiden og udenfor på 86 88 62 66 (Ejgil Overby) og 86 49 43 03 (Aage Kirkegaard).

Else-Margrethe Ransy er stadigvæk involveret i folketællingsundersøgelser og kan træffes på telefon 35 37 73 22 kl 18-21. Genealog Bo Johansen tager sig fortrinsvis af gård- og slægtsundersøgelser, og ham kan man tale med på telefon 33 11 67 20 efter kl. 18.

Ejgil Overby

Således præsenteres Slægtgårdsarkivet for besøgende på Gl. Estrup

Arkivar E. Overby har skrevet denne orientering

Dansk Slægtgårdsforening har i 1941 oprettet et Slægtgårdsarkiv, hvori danske gårdes og slægters historie samles.

Arkivet er i 1993 flyttet ind på Gl. Estrup, hvor det af Dansk Landbrugsmuseum har lejet nogle særdeles tilfredsstillende lokaler.

Arkivets åbningstid er: onsdage kl. 11-15. Udenfor den sædvanlige åbningstid holdes åbent, når der er særlige aktiviteter på Dansk Landbrugsmuseum og for foreninger evt. efter aftale.

Arkivaren kan træffes på telefon: 86 48 34 44 lokal 35 eller på 86 48 48 16.

Arkivet kan foretage:

folketællingsundersøgelser	kr. 60,00
slægtgårdsdiplom	kr. 150,00
undersøgelse til diplom	vejl. kr. 400,00
gårdhistorisk undersøgelse	kr. 6000,00

En forudsætning for at der kan udfærdiges slægtgårdsdiplom er:

- at gårdens ejere er medlem af Dansk Slægtgårdsforening
- at gården har været i slægtens besiddelse i mindst tre generationer eller i 100 år.

Udover det almindelige arkiv ejer foreningen et mindre bibliotek med ældre landbrugslitteratur, som det gennem årene er blevet

foræret af medlemmer. Det er muligt, efter aftale med arkivaren, at låne bøger herfra mod betaling af et mindre gebyr.

Det er muligt at bestille kopier af arkivmateriale (A4). Pris: 2 kr. pr. stk. plus forsendelsesomkostninger. Hvis det drejer sig om mere end 25 sider, kan der aftales rabatpris med arkivaren.

Slægtgårdsarkivet modtager sædeles gerne gårdenes ældre og nyere dokumenter, optegnelser om slægten, billeder m. m. til deponering eller til fremtidig stedsevarende opbevaring. Skulle man ønske fotokopiering af dokumenterne kan det udføres af arkivet.

Slægtgårdsforeningen er ikke konkurrent til landbrugets organisationer. Dens arbejde omfatter løsninger af særlige opgaver vedrørende gårdenes og slægternes fortid, nutid og fremtid. Foreningen arbejder især for at bevare de rige historiske og kulturelle værdier, der knytter sig til landbruget, og den kan give vejledning i spørgsmål vedrørende ejendomsoverdragelse ved generationsskifte.

Alle kan optages i Dansk Slægtgårdsforening – medlemskontingent 100 kr. om året. Medlemsbladet »Slægtgården« tilsendes gratis.

Foreningens styrke i arbejdet afhænger af medlemmers tilslutning. Nærmere oplysninger om foreningen får hos foreningens kasserer og sekretær: Inger M. Hansen, Bjerggårdsvænet 9, 2840 Holte, tlf. 42 80 25 37 efter kl. 17, træffes bedst på tirsdage).

NYT fra kredsene

Nordsjællandskredsen

Søndag den 20. juni kl. 12.50 mødes vi i andelslandsbyen »Nyangang«, som Holbæk kommune har indrettet på gården »Nyangang«, Oldvejen 25.

Kl. 13.00 er der rundvisning i produktionsskolen, andelsmejeriet, smedien og statshusmandsbruget. Kl. 15.00 er der kaffe i cafeteriaet.

Kl. 16.00 besøger vi Tveje Merløse kirke, som Absalons far, Asser Rig, byggede ca. år 1100. Den er med sine to tårne et forbillede for den senere Fjenneslev kirke.

Kl. 18.00 er der fællesspisning i Karleby forsamlingshus.

Pris pr. deltager 140 kr. incl. entre og kaffe.

Hvis man kører ad Munkholmvejen, er der lige før Holbæk vejviser til Økomuseet og Andelslandsbyen.

Man er velkommen til at tage gæste med.

Tilmelding til turen skal ske til

Vagn Mathiasen - 42 19 38 37

Signe Jensen - 42 26 51 10

Poul Andersen - 42 18 00 13

Sigrid Nielsen - 48 71 22 05

Vagn Mathiasen

Sjælland-Syd

Dansk Slægtsgårdsforening »Sjælland-Syd« indbyder medlemmer med pårørende til halvdagstur tirsdag den 22. juni kl. 13.00.

Vi mødes hos Lis og Steen Jørgensen, Kostervej 75, Koster, som har taget hovedbygning og staldlængerne i brug til antikviteter - køb/salg.

Ad snoede veje går turen til Merete og Uffe Winther Nielsen, Klintevej 229 i Hjertebjerg, hvor vi hører om deres slægtsgård, mens den medbragte kaffe nydes.

Herefter vil der være mulighed for at bese gård og marker.

Ca. 1 km fra Hjertebjerg ligger 20 tdr. land naturområde, hvor »Aurora« - maleriudstilling (entré 10 kr.) kan beses.

Efter markvandring eller »Aurora«-besøg mødes vi igen hos Merete og Uffe W. Nielsen og indtager den medbragte mad.

Pris for det hele 25 kr.

Husk bord og stole! - Øl og vand kan købes.

Tilmelding senest den 19. juni 1993 bedst mellem kl. 16.00 og 18.00 til

Solvejg Holtet-Kristiansen, Søndersognsvej 138, Tostrup, 4780 Stege, tlf. 55 81 30 17, eller

Bente Jensen, Fjordgårdsvej 2, Sallerup, 4750 Lundby, telefon 53 78 24 42.

Bestyrelsen

Midtjyske kreds

Lørdag den 24. juli kl. 12.00 arrangeres eftermiddagstur til Thy. Vi mødes ved maskinfabrikken Cimbria Unigraen, Fårtoftevej 22, Thisted kl. 12.00 (frakørsel ved Falck-krydset). Herfra køres til Hastholm. Rundtur i byen, og kaffe på »Pynten« med efterfølgende generalforsamling - sædvanlig dagsorden. Derefter ad kystvejen gennem reservatet. Ved Stenbjerg frakørsel mod Nykøbing. Frakørsel igen ved V. Snested og turen slutter med besøg på »Kjærgård« hos Magda og Anders Knudsen Pedersen. Anders Knudsen Pedersen er medlem af hovedbestyrelsen og vil være guide på hele turen.

P. b. v.
N. Klode

Vendsysselkredsen

Vendsysselkredsen indbyder medlemmerne til
sommertur - generalforsamling

lørdag den 26. juni 1993 kl. 13.30

I år skal vi besøge Niels, Ninna og Peder Vestergaard Olesen, »Vestergaard« i Hvilshøj. Hvilshøjvej 192, Øster Brønderslev.

Vi må se om både ude og inde og Ninna og Peder vil fortælle om både bedrift og slægt. Sønnen Niels, som lige har overtaget »Vestergaard«, er 13. generation, så det er en gammel slægtsgård.

Vi medbringer selv brød og kaffe samt bord og stole.

I tilfælde af dårligt vejr, er der god plads indendøre, som vi er velkomne til at benytte.

Efter kaffen afholder vi vores generalforsamling.

Formanden aflægger beretning og på valg er

Esben Saksager og Peder Vestergaard Olesen.

Bestyrelsen

Sønderjylland Syd

Dansk Slægtsgårdsforening arrangerer tur onsdag den 30. juni 1993 til

Gammel Estrup

på Djursland, hvor Jysk Herregårdsmuseum er indrettet i den store hovedbygning, og hvor Dansk Landbrugsmuseum har etableret sig i udlængerne. Her har Slægtsgårdsarkivet lejet sig ind og vi skal se alle tre dele.

Program for dagen:

kl. 7.00 afgang fra Sønderborg kirkeplads

kl. 7.30 afgang fra Åbenrå, P-plads overfor rutebilstationen

kl. 10.30 ankomst til Gl. Estrup

kl. 12.30 frokost på Gl. Estrup

kl. 14.15 besøg hos formanden for Århus Amtskreds Henry Slemming, Ryttergården i Hammelev ved Grenå.

Dagen slutter med rundtur i Grenå by, hvor Slemming er fremmedfører.

Tilmelding på tlf. 74 46 12 86 eller 74 66 66 97 senest den 20. juni.

Pris ca. 250 kr. for buskørsel, frokost og entré.

Med venlig hilsen

Bestyrelsen

Fyn

Sommerudflugten i år bliver en bustur til Gammel Estrup ved Randers torsdag den 1. juli.

Der skal vi se Dansk Landbrugsmuseum, Jysk Herregårdsmuseum og Slægtsgårdsarkivet.

Nærmere meddelelse følger.

Hans Peter Madsen

Haderslevkredsen

Haderslevkredsen indbyder til sommerudflugt torsdag den 8. juli 1993 kl. 19.30.

Vi mødes på Bov Museum, entre 10 kr.

Planteavlskonsulent N. A. Drewsen har samlet 4500 genstande, landbrugsredskaber, husgeråd og tekstiler, som er udstillet på den tidligere frigård »Oldemorstoft«.

Efter museumsbesøget er der gåtur på Gendarmstien inden vi drikker kaffe på Bov Kro, Bovvej 2.

Himmerlandskredsen

Søndag den 11. juli afholder Gl. Estrup fåredag, denne dag vil Slægtsgårdsforenings Himmerlandskreds benytte til at vise sine medlemmer det nye arkiv. Vi mødes kl. 10.30 i arkivet, her vil arkivaren fortælle om arkivet, og om hvordan det bruges. Herefter fortæller museumsdirektør Annette Hoff om Dansk Landbrugsmuseum.

Middagen venter i cafeteriet og kl. ca. 15.00 kaffe. Prisen for

middag og kaffe 85 kr. Derfor er tilmelding nødvendig.

Efter middagen kan medlemmerne se Landbrugsmuseet, Jysk Herregårdsmuseum og alle aktiviteterne vedr. Fåredagen.

Tilmelding til:

Jens Peter Sørensen, Ø. Hornum, tlf. 98 38 50 36

eller

A. C. Winther Hansen, Grydsted, tlf. 98 35 16 03

sidste frist torsdag den 8. juli.

Velkommen til nye medlemmer:

Gårdejer Peder Maarupgaard
»Sdr. Kjelder«
Kjeldervej 6, Lomborg
7620 Lemvig

Gårdejere Ina og
Peter Meilandt
Kassøvej 51, Kassø
6230 Rødekro

Gårdejere Anne og
Knud Chr. Hansen
»Robdrupgaard«
Robdrup Byvej 15
8900 Randers

Grethe Vammen
Skårupvej 44, Klejtrup
9500 Hobro

Gårdejere Bodil og
Jørn Olesen
Døstrupvej 140, Døstrup
9500 Hobro

Gårdejere Annelise og
Asger Jespersen
Sjøltevej 8
4733 Tappernøje

Gårdejere Ruth og
Vagn Refsgaard Olsen
Løgstrupvej 96, Hørby
9500 Hobro

Gårdejere Else og
Jens Søndergaard
Mjelsbrovej 1, Ellidshøj
9230 Svendstrup J

Proprietærer Inge og
Niels Terp Svendsen
»Højvang«
Møllevej 36, Tornemark
4262 Sandved

Fhv. gårdejere Gudrun og
Thomas Danielsen
Højbuen 49
4270 Høng

Gårdejere Vivi og
Jørgen Petersen
Vestervang 9, Sprove
4780 Stege

Ragna Kolind
Skårupvej 29, Klejtrup
9500 Hobro

Gårdejere Grethe og
Hans Erik Hansen
»Søndermark«
Bringtoftevej 1, Tøvelde
4780 Stege

Gårdejere Inga og
Poul Henrik Dyre Hansen
»Kathrinelyst«
Østerhougvej 150, Skrillinge Mark
5500 Middelfart

Gårdejere Marie og
Finn Jespersen
»Gembæksgaard«
Assensvej 225, Gamborg
5500 Middelfart

Gårdejere Inge Bøge og
Bent Frederickson
»Bjerregaard«
Tryghusvej 5
4900 Nakskov

Gårdejere Jette og
Bent Lund Larsen
»Søgaard«
Skuderløsevej 16 B
4690 Haslev

*Tofthøj.
Ladelængen med vindmoto-
ren blev opført i 1913. La-
den står endnu, men vind-
motoren er fjernet.*

Returadresse: Inger M. Hansen, Bjerggårdsvej 9, 2840 Holte

Tofthøj

I Hjertebjerg på Møn ligger gården Tofthøj, som er slægtsgård i 7. generation. Den 22. juni afholder Sjælland Syd sommerudflugt til Møn, og Tofthøj er et af udflugtsmålene

Fæsteren før 1766 var en ældre mand, som havde en ung kone. Hun ville gerne af med ham og satte ild til gården, så han indbrændte. For denne ugering blev hun halshugget på Torvet i Stege.

Der var ikke nogen, der ville fæste gården efter dette. Så Jens Nielsen fik derfor ordre på at fæste gården, som dengang tilhørte krongodset på Møn. Hvis han ikke havde en kone, skulle godset nok sørge for en. I hvert fald blev han gift med Anne Madsdatter.

I 1805 brændte gården igen, og i 1808 overtog sønnen Jens Jensen gården i fæste. Han blev gift med Kirsten Rasmusdatter.

Deres datter Kirsten blev gift med Mads Christoffersen Strandskov, som fæstede gården i 1848. Fire år senere købte han den til selveje af Nordfeld gods.

Mads Strandskov sad i Landstinget fra 1878-1894. Sammen med forstander Frede Boisen, Rødkilde Højskole, som sad i Folketinget, medvirkede han til oprettelsen af Stege Sukkerfabrik.

Mads Strandskov lod det nuværende stuehus bygge. Arbejdet begyndte i 1863, men håndværkerne blev indkaldt til krigen i 1864, og derfor blev huset først bygget færdigt i 1865.

Datteren Bodil blev den næste ejer. Hun blev gift med Mads A. Nøhr. Han var enkemand og medbragte to små børn. I dette ægteskab fik de selv tre børn.

Bodil og Mads Nøhr overtog gården i 1883. Han var formand for Møns Landboforening. Han var bl. a. med til at anlægge Møns Andelsmejeri og Madsnedsund Andelsslagteri.

I Mads Nøhrs tid hørte der 49 tdr. land til gården, med 7,5 td. hartkorn. Der var omkring år 1920 22 køer, 16 ungvæg og kalve, 2 tyre af Rød Dansk Malke race samt 6 heste og 1 plag. Der leveredes årligt 65 fedesvin.

Gården gik igen i arv til en datter, da næste generation kom til i 1917. Noline Nøhr blev gift med Karl Winther, og begge satte de deres præg på gården. Noline Winther var født i 1891 og havde gået i Elmelunde friskole. Hun kom på Ryslinge Højskole i 1908. Var på Sorø Husholdningsskole i 1911-12 og da eventyrlysten var der, kom hun til Danebod Højskole i Tyler, Minnesota i 1913.

Hun blev den myndige husmoder, med et godt ry. Folkene på gården sagde, at de til hverdag levede som var det juleaften.

I 1938 kom Noline Winther i Landstinget som stedfortræder, og genvalgte så længe Landstinget eksisterede (1953). Noline Winther var valgt af Venstre, og det berettes at hun var den første gårdmandskone, som fik sæde i Landstinget.

Karl Winther var gymnast og ledede gymnastik. Han var også formand for Belgisk Hesteavlforening og opdrættede heste.

I 1920'erne etableredes avlscenter for Yorkshiresvin, så forlangtes et gårdsnavn, og fra da af kom gårdens navn i brug.

Avlscentret blev nedlagt, da det blev forbudt at have svin af »fremmede« racer i Danmark.

Datteren Gerda Winther blev gift med Gunnar Nielsen og de overtog gården i 1963. De fik to døtre og to sønner. Gunnar Niel-

Noline Winther

sen var skatterådsmedlem og havde flere andre tillidshverv. Han døde i 1974 og enken uddannede sig til journalist.

Sønnen Uffe Winther Nielsen overtog gården. Han giftede sig med Merete Pico Petersen, og de har døtrene Irene og Ida.

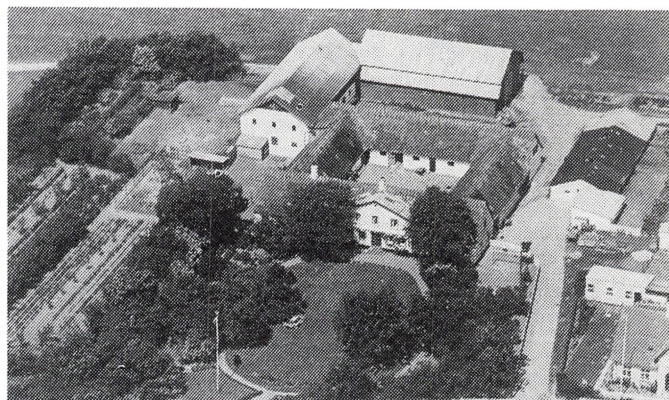
De gamle stråttækte avlsbygninger blev revet ned i 1985, og nye udlænger var da opført udenom de gamle.

Stuehuset blev samtidig sat i stand.

Til Tofthøj hører 78 ha og der drives endvidere 28 ha i forpagtning.

Driften omfatter 15 ha sukkerroer, 15 ha non-food raps, 15 ha ærter, 8 ha hvidkløver og 20 ha engrapgræs.

Besætningen udgøres af 1600 slagtesvin.

Tofthøj 1938.